

การทำคำคัดค้านตามหลักกฎหมายต่างประเทศ

3.1 การทำคำคัดค้านตามหลักกฎหมายประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่เกี่ยวกับตัวเงิน คือ Bills of Exchange Act 1882 (45 & 46 Vict c 61)* ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำคำคัดค้านเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือ ซึ่งผู้เขียนจะได้พิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1.1 ความหมายของการทำคำคัดค้าน

คำคัดค้าน (protest) เป็นข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งทำขึ้นตามระเบียบแบบแผนของทางราชการโดยโนตารีพับลิค (notary public) เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่า ตัวเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินแล้วแต่กรณี

การทำคำคัดค้านสามารถจำแนกได้เป็น 2 ขั้นตอน¹ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : ภายหลังจากที่ตัวขาดความเชื่อถือแล้ว ผู้ทรงก็จะยื่นตัวให้โนตารีพับลิค ซึ่งโนตารีพับลิคก็จะยื่นตัวให้ผู้จ่ายเงินหรือผู้รับรองทำการชำระเงินหรือรับรองแล้วแต่กรณีอีกครั้งหนึ่ง หากผู้จ่ายหรือผู้รับรองยังคงปฏิเสธการชำระเงินหรือการรับรอง โนตารีพับลิคจะต้องทำบันทึกลงบนตัวเงินหรือแผ่นกระดาษแนบท้ายตัวเงินนั้น ขั้นตอนนี้เรียกว่า "บันทึก" (noting) บันทึกดังกล่าว จะประกอบด้วย วันที่ยื่นให้ชำระเงินหรือให้รับรอง เหตุที่ไม่ชำระเงินหรือไม่รับรอง ค่า

*ดูรายละเอียดของกฎหมายในภาคผนวก ก.

¹P.J.M. Fidler, Sheldon and Fidler's Practice and Law of Banking, 11th ed. (London: Pitman Publishing, 1982), p. 225.

ธรรมเนียมของธนาคารบิลิก เลขทะเบียนธนาคารบิลิก และลายมือชื่อของธนาคารบิลิก

ขั้นตอนที่ 2 : การทำคำคัดค้านตามระเบียบแบบแผนโดยธนาคารบิลิกต่อหน้าพยาน
ในขั้นนี้เรียกว่า "คำคัดค้าน" (protest) ซึ่งสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลว่าตัว
ขาดความเชื่อถือได้ในหลาย ๆ ประเทศ คำคัดค้านประกอบไปด้วยสำเนาตัวเงินที่ถูกคัดค้าน
ลายมือชื่อธนาคารบิลิก ชื่อของบุคคลที่ถูกคัดค้าน วันและสถานที่ทำการคัดค้าน เหตุที่ต้องทำ
คำคัดค้าน การเรียกร้องให้ใช้เงินหรือรับรองและคำตอบที่ได้รับ (หากมี) หรือข้อเท็จจริงที่
ว่าหาตัวผู้สั่งจ่ายหรือผู้รับรองไม่พบ

3.1.2 ประเภทของตัวเงินที่ต้องทำคำคัดค้าน

3.1.2.1 ตัวแลกเงิน (bill of exchange หรือ bill)

(1) ตัวแลกเงินภายในประเทศ (inland bill)

มาตรา 51(1) บัญญัติว่า "เมื่อตัวเงินภายในประเทศขาดความเชื่อถือ หากผู้ทรง
เห็นสมควรจะหาบันทึกไว้ก็ได้ว่าตัวนั้นเขาไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินแล้วแต่กรณี แต่ไม่จำเป็นจะ
ต้องทำการบันทึกหรือคัดค้านไว้เพียงเพื่อจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลัง"

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องทำคำคัดค้านในกรณี
ที่ตัวแลกเงินภายในประเทศขาดความเชื่อถือเพียงเพื่อจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้สั่งจ่าย หรือผู้
สลักหลัง แต่หากผู้ทรงตัวเงินเห็นสมควรจะจัดให้มีการทำบันทึกหรือทำคำคัดค้านว่าตัวเงินขาด
ความเชื่อถือก็ได้ เพื่อจะได้ใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีต่อไป

นอกจากจะไม่ต้องทำคำคัดค้านตัวแลกเงินภายในประเทศเพื่อใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้
สั่งจ่ายและผู้สลักหลังแล้ว ยังไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านเพื่อให้ผู้รับรองต้องรับผิดชอบอีกด้วยดังที่บัญญัติ
ไว้ในมาตรา 52(3) ว่า "เพื่อให้ผู้รับรองต้องรับผิดชอบ ท่านว่าไม่จำเป็นต้องทำการคัดค้านหรือให้คำ
บอกกล่าวตัวเงินขาดความเชื่อถือแก่ผู้รับรอง"

อย่างไรก็ตาม อาจมีกรณีที่ต้องมีการทำคำคัดค้านตัวแลกเงินภายในประเทศ 2 กรณี

ดังนี้

(ก) เพื่อที่จะให้บุคคลใด ๆ ที่มีใช้สัญญาที่ต้องรับผิดชอบตามตัวนั้นอยู่แล้ว ทว่าการสอดเข้าแก้หน้าเพื่อรับรองหรือเพื่อใช้เงินตามตัวที่ขาดความเชื่อถือได้ ก็จะต้องจัดให้มีการทำคำคัดค้านตัวนั้นก่อน ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 65 - มาตรา 68

(ข) เพื่อเรียกหลักประกันเพิ่มเติมจากผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังในกรณีที่ผู้รับรองตัวเงินล้มละลาย หรือไม่สามารถใช้หนี้ได้ หรืองดการใช้หนี้ก่อนตัวถึงกำหนดใช้เงิน แม้ว่าการทำคำคัดค้านจะไม่ใช้สาระสำคัญในกรณีนี้ แต่ก็ควรจะต้องทำ เพราะเมื่อทำคำคัดค้านในกรณีดังกล่าวแล้ว หากต่อมาจะมีการสอดเข้าแก้หน้าเพื่อรับรองตัวก็สามารถกระทำได้ (มาตรา 51(5) ประกอบกับมาตรา 65(1))²

(2) ตัวแลกเงินนอกประเทศ (foreign bill)

มาตรา 51(2) บัญญัติว่า "เมื่อตัวเงินซึ่งปรากฏตามเนื้อความว่าเป็นตัวนอกประเทศขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรอง ต้องทำการคัดค้านไว้เป็นหลักฐาน และเมื่อตัวซึ่งไม่ได้ขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรอง หากต่อมาตัวขาดความเชื่อถือเพราะไม่ใช้เงินก็ต้องทำการคัดค้านไว้ให้เป็นหลักฐาน ถ้าไม่ทำการคัดค้าน ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังย่อมหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ แต่ถ้าไม่ปรากฏตามเนื้อความว่าเป็นตัวนอกประเทศ ก็ไม่จำเป็นต้องทำการคัดค้านเช่นนั้น"

จะเห็นได้ว่า เมื่อตัวแลกเงินนอกประเทศขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ผู้ทรงต้องจัดให้มีการทำคำคัดค้านไว้เป็นหลักฐาน และเพื่อใช้สิทธิในการไล่เบี้ยผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลัง

ในตอนท้ายของมาตรา 51(2) ที่บัญญัติว่า ".....แต่ถ้าไม่ปรากฏตามเนื้อความว่าเป็นตัวนอกประเทศ ก็ไม่จำเป็นต้องทำการคัดค้านเช่นนั้น" หมายความว่า ความจริงแล้วตัวนั้น

²Dudley Richardson, A Guide to Negotiable Instruments and the Bills of Exchange Acts, 7th ed. (London: Butterworths, 1983), p. 110.

เป็นต้นนอกประเทศ แต่กลับไม่ปรากฏตามเนื้อความในตั๋วว่าเป็นต้นนอกประเทศ ก็ไม่จำเป็นต้องทำการคัดค้านว่าตัวนั้นขาดความเชื่อถือ อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่า การปลดภาระของผู้ทรงจากการทำคำคัดค้านในกรณีดังกล่าวนั้นนำมาใช้กับคู่สัญญาที่อยู่ในประเทศอังกฤษเท่านั้น แต่หากจะใช้สิทธิไล่เบี่ยคู่สัญญาที่อยู่ต่างประเทศ ก็ควรจะต้องทำคำคัดค้านในกรณีที่กฎหมายประเทศนั้น ๆ กำหนดให้ต้องทำ³

3.1.2.2 เช็ค (cheque)

มาตรา 73 วรรค 2 บัญญัติว่า "ถ้าไม่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในหมวดนี้ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ว่าด้วยตั๋วแลกเงินใช้เงินเมื่อทวงถามย่อมมาใช้บังคับแก่เช็ค"

บทบัญญัติเกี่ยวกับเช็คที่บัญญัติใน Bills of Exchange Act 1882 หมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 73 - มาตรา 82 ไม่ได้บัญญัติเรื่องการทำคำคัดค้านไว้เป็นพิเศษ ดังนั้นจึงต้องนำบทบัญญัติเรื่องการทำคำคัดค้านตั๋วแลกเงินมาใช้กับเช็คโดยอนุโลม

(1) เช็คในประเทศ

จากบทบัญญัติมาตรา 51(1) และ (3) ประกอบกับมาตรา 73 วรรค 2 จะเห็นว่า ในกรณีที่เช็คในประเทศขาดความเชื่อถือ ถ้าผู้ทรงเห็นสมควรจะให้บันทึกไว้ก็ได้ว่าเช็คนั้นขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน แต่ถ้าเพื่อจะใช้สิทธิไล่เบี่ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลังแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องทำบันทึกหรือคัดค้านการที่เช็คภายในประเทศขาดความเชื่อถือ และไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้านเพื่อให้ผู้รับรองต้องรับผิดชอบด้วย

(2) เช็คนอกประเทศ

ในกรณีที่เช็คนอกประเทศขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านไว้เป็นหลักฐาน เพื่อใช้สิทธิในการไล่เบี่ยเอาแก่ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลัง (มาตรา

³Halsbury's Laws on England, 4th ed. (London: Butterworths, 1973), pp. 196-197.

51(2) ประกอบกับมาตรา 73 วรรค 2)

3.1.2.3 ตั๋วสัญญาใช้เงิน (promissory note)

มาตรา 89(1) บัญญัติให้นำบทบัญญัติว่าด้วยตั๋วแลกเงินมาใช้บังคับแก่ตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยอนุโลม

บทบัญญัติเกี่ยวกับตั๋วสัญญาใช้เงินที่บัญญัติในหมวด 4 แห่ง Bills of Exchange Act 1882 ตั้งแต่มาตรา 83 - มาตรา 89 ไม่ได้บัญญัติเรื่องการทาคำคัดค้านตั๋วสัญญาใช้เงินภายในประเทศไว้ แต่ได้บัญญัติเรื่องการทาคำคัดค้านตั๋วสัญญาใช้เงินนอกประเทศไว้โดยเฉพาะในมาตรา 89(4) ดังจะได้พิจารณาต่อไป

(1) ตั๋วสัญญาใช้เงินในประเทศ

โดยเหตุที่มีได้มีการบัญญัติเรื่องการทาคำคัดค้านตั๋วสัญญาใช้เงินในประเทศไว้เฉพาะ จึงต้องนำบทบัญญัติในเรื่องตั๋วแลกเงินตามมาตรา 51(1) และ (3) มาใช้บังคับ ดังนั้นเมื่อตั๋วแลกเงินในประเทศไม่จำเป็นต้องทาคำคัดค้านเมื่อตัวขาดความเชื่อถือ ก็ไม่จำเป็นต้องทาคำคัดค้านเมื่อตั๋วสัญญาใช้เงินในประเทศขาดความเชื่อถือเช่นกัน

(2) ตั๋วสัญญาใช้เงินนอกประเทศ

มาตรา 89(4) ได้วางหลักไว้ว่า ในกรณีที่ตั๋วสัญญาใช้เงินนอกประเทศขาดความเชื่อถือ ไม่จำเป็นต้องทาคำคัดค้าน

จะเห็นได้ว่า ในกรณีของตั๋วสัญญาใช้เงิน ทั้งตั๋วสัญญาใช้เงินภายในประเทศและนอกประเทศ ต่างก็ไม่ต้องทาคำคัดค้านเมื่อตัวขาดความเชื่อถือทั้งสองกรณี

ดังนั้น ประเภทของตั๋วเงินที่ต้องทาคำคัดค้านตาม Bills of Exchange Act 1882 จึงได้แก่ ตั๋วแลกเงินนอกประเทศ และเช็คคนนอกประเทศ ส่วนตั๋วเงินอื่น ๆ นอกจากนั้น ไม่ต้องทาคำคัดค้านแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม มีข้อพึงสังเกตว่า มาตรา 48 กำหนดว่า เมื่อตั๋วเงินขาดความเชื่อถือ ต้องส่งคำบอกกล่าว (notice of dishonour) ให้แก่ผู้สั่งจ่ายและ

ผู้สลักหลังทุกคน หากบุคคลใดไม่ได้รับคำบอกกล่าว บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดชอบ

ประเด็นที่จะต้องพิจารณาคือ ในกรณีที่ตั๋วเงินที่ไม่ต้องทำคำตัดค้ำนั้น บุคคลที่ต้องรับผิดชอบตามตั๋วจะทราบได้อย่างไรว่าได้มีการยื่นตั๋วและตัวนั้นขาดความเชื่อถือแล้ว ซึ่งจากหลักดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า แม้ตั๋วเงินประเภทดังกล่าวจะไม่ต้องทำคำตัดค้ำ แต่กฎหมายก็กำหนดให้มีการให้คำบอกกล่าวแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังอยู่แล้ว

3.1.3 ความหมายของ "ตั๋วเงินภายในประเทศ" และ "ตั๋วเงินนอกประเทศ"

Bills of Exchange Act 1882 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า "ตั๋วแลกเงินภายในประเทศ" (inland bill) และ "ตั๋วแลกเงินนอกประเทศ" (foreign bill) ไว้ในมาตรา 4 ดังนี้

"มาตรา 4(1) ตั๋วเงินภายในประเทศ คือ ตั๋วที่ออกหรือปรากฏตามเนื้อความว่า (ก) ได้ออกและพึงใช้เงินกันในเกาะอังกฤษ หรือ (ข) ออกในเกาะอังกฤษและสั่งให้บุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในเกาะอังกฤษใช้เงิน ตั๋วอื่นนอกจากนี้เป็นตั๋วนอกประเทศ

เพื่อประโยชน์แห่งพระราชบัญญัตินี้ เกาะอังกฤษหมายความถึงส่วนใดส่วนหนึ่งแห่งราชอาณาจักรเกรทบริเตนและไอร์แลนด์ เกาะแมน เกินเซ่ เจอเซ่ ออลเดอแมนและชาร์ค และหมู่เกาะทั้งหลายในบริเวณเดียวกัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งแห่งราชอาณาจักรของสมเด็จพระราชินี

(2) เว้นแต่เนื้อความแห่งตราสารจะปรากฏเป็นอย่างอื่น ผู้ทรงตั๋วเงินจะถือว่าตั๋วในมือตนเป็นตั๋วเงินภายในประเทศก็ได้"

จากบทบัญญัติดังกล่าว ทำให้ทราบถึงลักษณะของตั๋วแลกเงินภายในประเทศและตั๋วแลกเงินต่างประเทศ ดังนี้

(1) ตั๋วแลกเงินภายในประเทศ หมายถึง

(ก) ตั๋วที่ออกหรือปรากฏตามเนื้อความว่าได้ออกและพึงใช้เงินกันในเกาะอังกฤษ หรือ

- (ข) ตัวที่ออกหรือปรากฏตามเนื้อความว่าได้ออกในเกาะอังกฤษและสั่งให้บุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ (resident) ในเกาะอังกฤษเป็นผู้ใช้เงิน
- (ค) หากเนื้อความในตัวมิได้ปรากฏให้เห็นเป็นอย่างอื่น ผู้ทรงตัวจะถือว่าตัวนั้นเป็นตัวแลกเงินภายในประเทศก็ได้

(2) ตัวแลกเงินนอกประเทศ หมายถึง

- (ก) ตัวที่ออกโดยบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในเกาะอังกฤษ หรือ
- (ข) ตัวที่ออกโดยบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในเกาะอังกฤษหรือบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ และสั่งให้ใช้เงินนอกเกาะอังกฤษ⁴

ในกรณีของเช็คนั้น มาตรา 73 - มาตรา 82 มิได้บัญญัติค่านิยมไว้ จึงต้องนำค่านิยมของตัวแลกเงินมาใช้กับเช็คโดยอนุโลม ตามบทบัญญัติมาตรา 4 ประกอบกับมาตรา 73 วรรค 2

มาตรา 83(4) ได้ให้ค่านิยมเกี่ยวกับตัวสัญญาใช้เงินภายในประเทศและตัวสัญญาใช้เงินนอกประเทศ ดังนี้

1. ตัวสัญญาใช้เงินภายในประเทศ หมายถึง ตัวซึ่งออกหรือปรากฏตามเนื้อความว่าเป็นตัวที่ออกและใช้เงินกันภายในเกาะอังกฤษ
2. ตัวสัญญาใช้เงินนอกประเทศ หมายถึง ตัวสัญญาใช้เงินอื่น ๆ นอกจากกรณีตามข้อ 1 ซึ่งก็คือ ตัวที่ออกโดยบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในเกาะอังกฤษหรือบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ต่างประเทศ และสั่งให้ใช้เงินนอกเกาะอังกฤษ

⁴Clive M. Schmitthoff, Schmitthoff's Export Trade : The Law and Practice of International Trade, 9th ed. (London: Stevens & Sons, 1990), p. 385.

3.1.4 กรณีที่ต้องทำคำคัดค้าน

ดังได้กล่าวไว้ในข้อ 3.1.2 แล้วว่า ตัวเงินที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำคำคัดค้านเมื่อตัวขาดความเชื่อถือ คือ ตัวแลกเงินนอกประเทศและเช็คนอกประเทศ ดังนั้นเมื่อจะจัดให้มีการทำคำคัดค้านตัวเงินทั้งสองประเภทดังกล่าว รวมถึงตัวเงินที่กฎหมายมิได้กำหนดให้ต้องทำคำคัดค้าน แต่ผู้ทรงประสงค์จะจัดให้มีการทำคำคัดค้านเพื่อใช้เป็นหลักฐานแล้ว ก็จะต้องทำคำคัดค้านตามแบบวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยจะแยกพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1.4.1 ประเภทของคำคัดค้าน

(1) คำคัดค้านการไม่รับรอง

มาตรา 51(2) วางหลักว่า เมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรอง ผู้ทรงตัวเงินต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรอง

(2) คำคัดค้านการไม่ใช้เงิน

มาตรา 51(2) วางหลักว่า เมื่อตัวเงินซึ่งมิได้ขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองมาก่อน ต่อมาขาดความเชื่อถือเพราะไม่ใช้เงิน ผู้ทรงตัวเงินต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินในกรณีที่ผู้รับรองได้รับรองการใช้เงินตัวแลกเงินนอกประเทศหรือเช็คนอกประเทศเพียงบางส่วน ผู้ทรงมีหน้าที่ต้องทำคำคัดค้านจำนวนเงินบางส่วนที่ไม่รับรองนั้นด้วย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 44 (2) วรรค 2

(3) คำคัดค้านเพื่อเรียกหลักประกันเพิ่มเติม

มาตรา 51(5) วางหลักว่า เมื่อผู้รับรองตัวเงินล้มละลาย หรือไม่สามารใช้หนี้ได้หรืองดการใช้หนี้ก่อนตัวถึงกำหนดใช้เงิน ผู้ทรงมีสิทธิทำการคัดค้านเพื่อเรียกเอาหลักประกันเพิ่มเติมจากผู้ส่งจ่ายหรือผู้สลักหลัง

การทำคำคัดค้านเพื่อเรียกหลักประกันเพิ่มเติม นี้ ไม่ได้หมายความว่าผู้ทรงจะสามารถเรียกเอาหลักประกันที่แท้จริงจากคู่สัญญาคนก่อนได้ แต่หมายความว่าทำให้บุคคลใด ๆ ที่ไม่ต้องรับผิดชอบตัวนั้นอยู่แล้ว สอดเข้าแก้หน้าและรับรองตัวนั้นได้แม้ทั้งที่มีคำคัดค้านตามที่กำหนดไว้ใน

มาตรา 65(1)⁵

3.1.4.2 กำหนดเวลาทำคำคัดค้าน

เดิมมาตรา 51(4) แห่ง Bills of Exchange Act 1882 บัญญัติว่า "...เมื่อทำการบันทึกหรือคัดค้านตั๋วเงิน การบันทึกต้องทำในวันที่ตั๋วขาดความเชื่อถือและเมื่อได้ทำการบันทึกโดยชอบแล้ว ย่อมขยายเวลาทำคำคัดค้านได้ภายหลังนับแต่วันทำการบันทึกนั้น"

ต่อมา Bills of Exchange (Time of Noting) Act 1917 (7 & 8 Geo 5 c 48) มาตรา 1 ได้แก้ไขมาตรา 51(4) แห่ง Bills of Exchange Act 1882 เป็นดังนี้ "...เมื่อทำการบันทึกหรือคัดค้านตั๋วเงิน การบันทึกอาจทำในวันที่ตั๋วขาดความเชื่อถือและต้องทำบันทึกไม่เกินวันทำการถัดไป และเมื่อได้ทำการบันทึกโดยชอบแล้ว ย่อมขยายเวลาทำคำคัดค้านได้ภายหลังนับแต่วันทำการบันทึกนั้น"

จะเห็นได้ว่า เดิมกฎหมายกำหนดว่า ต้องทำบันทึกในวันที่ตั๋วเงินขาดความเชื่อถือ แต่ต่อมาในปี ค.ศ. 1917 ก็ได้แก้ไขเพิ่มเติมเป็นว่า การบันทึกอาจทำในวันที่ตั๋วเงินขาดความเชื่อถือและต้องทำไม่เกินวันทำการถัดไป ซึ่งเป็นการขยายระยะเวลาการทำบันทึกออกไป โดยอาจจะทำกันในวันที่ตั๋วขาดความเชื่อถือไม่ทัน และวันรุ่งขึ้นก็เป็นวันหยุด ก็ให้ขยายเวลาทำการบันทึกออกไปแต่ต้องไม่เกินวันทำการถัดไป

นอกจากนี้ มาตรา 93 ยังได้กำหนดว่า ในกรณีจะต้องทำการคัดค้านตั๋วเงินภายในกำหนดเวลาหรือก่อนที่จะปฏิบัติการอย่างอื่นต่อไป ให้ถือว่าเป็นอันใช้ได้หากได้มีการจัดทำบันทึกเพื่อคัดค้านก่อนล่วงหน้าหรือก่อนปฏิบัติการอย่างอื่นต่อไป และเมื่อได้ทำบันทึกแล้ว ก็ให้ขยายเวลาทำคำคัดค้านออกไปนับแต่วันทำบันทึก

⁵Dudley Richardson, A Guide to Negotiable Instruments and the Bills of Exchange Acts, p. 110.

ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่า การทำบันทึก (noting) คือการที่ธนาคารรับฝากยื่นตัวให้ผู้จ่ายเงินหรือผู้รับรองทำการชำระเงินหรือรับรองอีกครั้งหนึ่ง หากผู้จ่ายเงินหรือผู้รับรองยังคงปฏิเสธ ธนาคารรับฝากก็ต้องทำบันทึกลงบนตัวเงินหรือแผ่นกระดาษแนบท้ายตัวเงิน โดยบันทึกดังกล่าวจะแสดงถึง วันที่ยื่นให้ชำระเงินหรือให้รับรอง ค่าตอบแทนที่ได้รับจากผู้จ่ายเงินหรือผู้รับรอง ค่าธรรมเนียม และเลขทะเบียนของธนาคารรับฝาก ตลอดจนลายมือชื่อของธนาคารรับฝาก ซึ่งค่าธรรมเนียมการจัดทำบันทึกจะถูกกว่าค่าธรรมเนียมการทำค้ำค้ำค้ำ

วัตถุประสงค์หลักในการจัดทำบันทึกก็เพื่อยาวเวลาทำค้ำค้ำค้ำออกไปนับแต่วันทำบันทึก นอกจากนี้การทำบันทึกยังอาจจัดทำเพื่อให้ทราบวันถึงกำหนดของตัวเงินที่ส่งจ่าย เมื่อครบกำหนดระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนับแต่ได้เห็นอีกด้วย ทั้งนี้เพราะมาตรา 14(3) วางหลักว่า วันถึงกำหนดของตัวเงินดังกล่าวให้นับแต่วันรับรองหากมีการรับรอง หรือนับแต่วันบอกกล่าวหรือวันค้ำค้ำค้ำหากมีการบอกกล่าวหรือค้ำค้ำค้ำการไม่รับรองหรือไม่ส่งมอบ⁶

หากได้ทำบันทึกภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดแล้ว ต่อมาที่มีการทำค้ำค้ำค้ำค้ำ ก็จะได้ถือว่าได้มีการทำค้ำค้ำค้ำค้ำนับตั้งแต่วันทำบันทึกนั้น

3.1.4.3 สถานที่ทำค้ำค้ำค้ำค้ำ

มาตรา 51(6) วางหลักเรื่องสถานที่ที่ต้องทำค้ำค้ำค้ำค้ำ ดังต่อไปนี้

- (1) ค้ำค้ำค้ำค้ำให้ทำ ณ สถานที่ที่ตัวขาดความเชื่อถือ
- (2) หากเป็นกรณีการยื่นตัวทางไปรษณีย์และถูกบอกขาดความเชื่อถือทางไปรษณีย์ จะทำการค้ำค้ำค้ำ ณ สถานที่ซึ่งส่งตัวขาดความเชื่อถือคืนมาก็ได้ในวันที่ได้รับคืนระหว่างเวลาทำการปกติ หรือในวันทำงานรุ่งขึ้นหากไม่ได้รับตัวคืนในระหว่างเวลาทำงานตามปกติ

(3) ในกรณีที่ตัวเงินกำหนดให้ชำระเงิน ณ สถานที่ทำงานของบุคคลอื่นนอกจากผู้จ่ายขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรอง การค้ำค้ำค้ำค้ำการไม่ชำระเงินต้องทำ ณ สถานที่ซึ่งตัวกำหนดไว้ให้เป็นที่จ่ายเงินในกรณีเช่นนี้เป็นอันไม่ต้องยื่นตัวให้ชำระเงินหรือเรียกร้องให้ผู้จ่ายชำระเงินต่อไป

⁶Ibid.

3.1.4.4 เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำคัดค้าน

มาตรา 51(7) บัญญัติว่า "คำคัดค้านต้องประกอบด้วยสำเนาตัวที่ถูกต้องคัดค้าน และลงนามโดยโนตารีพับลิก (notary public) ที่ทำการคัดค้าน" ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ทำคำคัดค้านตัวเงินที่ขาดความเชื่อถือคือโนตารีพับลิก

วัตถุประสงค์ของการที่กฎหมายกำหนดให้โนตารีพับลิกเป็นเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ทำคำคัดค้าน ก็เพราะว่าระบบโนตารีพับลิกเป็นระบบที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปไม่เฉพาะแต่ในศาลหรือในประเทศอังกฤษเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ยอมรับในประเทศต่าง ๆ ด้วย ซึ่งต่างก็ให้การยอมรับและเชื่อถือในการกระทำใด ๆ ของโนตารีพับลิก⁷ โนตารีพับลิกจะเป็นทั้งผู้แทนและพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในการดำเนินคดี นอกจากนี้ บันทึกที่โนตารีพับลิกทำขึ้นนั้น ก็ถือเป็นหลักฐานการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินที่น่าพอใจที่สุดที่จะใช้เป็นข้อมูลเรียกร้องให้คู่สัญญาต้องรับผิดชอบ⁸

อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าพิจารณาว่าในกรณีที่ไม่มีโนตารีพับลิก ณ สถานที่ที่ตัวขาดความเชื่อถือแล้ว ใครจะเป็นผู้ทำคำคัดค้าน ในเรื่องนี้ มาตรา 94 ได้บัญญัติแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้แล้วโดยกำหนดให้เจ้าบ้าน (householder) หรือผู้ครองเรือน (substantial resident) เป็นผู้ทำคำคัดค้านต่อหน้าพยาน 2 คน

3.1.4.5 แบบและวิธีการทำคำคัดค้าน

Bills of Exchange Act 1882 วางหลักในเรื่องแบบและวิธีการทำคำคัดค้านไว้ดังต่อไปนี้

(1) ในกรณีที่โนตารีพับลิกเป็นผู้ทำคำคัดค้าน มาตรา 51(7) ได้บัญญัติว่าคำคัดค้านจะต้องประกอบไปด้วยสำเนาตัวที่ถูกต้องคัดค้านและมีรายการดังต่อไปนี้

- ชื่อบุคคลที่ขอให้ทำการคัดค้าน
- สถานที่และวันที่ทำการคัดค้าน

⁷Halsbury's Laws on England, p. 195.

⁸Ibid., p. 196.

- เหตุที่ต้องทำการค้ำค้ำ
- การเรียกร้องให้ใช้เงิน
- ข้อโต้แย้งหรือคำตอบที่ให้ (หากมี) หรือ
- ข้อเท็จจริงที่หาตัวผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่พบ

มีข้อนำพิจารณาว่า กฎหมายมิได้กำหนดว่าจะต้องมีพยานลงนามในคำค้ำค้ำที่โนตารี บัปลิกเป็นผู้ทำ⁹ ซึ่งต่างกับกรณีที่เจ้าบ้านหรือผู้ครองเรือนเป็นผู้ทำ ดังจะได้กล่าวต่อไปใน (3)

(2) กรณีตัวเงินตัวจริงหายหรือถูกทำลาย หรือตกอยู่ในมือบุคคลที่ไม่มีสิทธิจะยึดไว้ได้ มาตรา 51(8) กำหนดให้ทำคำค้ำค้ำได้ในสำเนาตัวนั้นหรือในบันทึกรายการแห่งตัวนั้น

(3) กรณีที่ไม่มีโนตารีบัปลิก ณ สถานที่ซึ่งตัวขาดความเชื่อถือ มาตรา 94 กำหนดให้เจ้าบ้านหรือผู้ครองเรือนเป็นผู้ทำต่อหน้าพยาน 2 คน และเขียนคำค้ำค้ำการที่ตัวขาดความเชื่อถือไว้เป็นสำคัญ ลงลายมือชื่อผู้ทำ ตามแบบที่กำหนดไว้ในบัญชีที่ 1 (Schedule 1) แนบท้าย Bills of Exchange Act 1882 โดยให้ถือว่าใช้ได้เสมือนเป็นคำค้ำค้ำ

คำค้ำค้ำต้องทำเป็นคู่ฉบับและให้ถือว่าสำเนาฉบับที่สองนั้นใช้เป็นพยานหลักฐานในเบื้องต้นได้เช่นเดียวกับสำเนาฉบับที่ 1*

3.1.4.6 ผลของการไม่ทำคำค้ำค้ำ

มาตรา 51(2) กำหนดว่าในกรณีที่ไม่ว่างคำค้ำค้ำ ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังหลุดพ้นจากความรับผิด

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังจะหลุดพ้นจากความรับผิด แต่ผู้ทรงตัวเงิน

*คดี Geralopulo v Wieler (1851)

⁹Ibid.

ก็ยังคงไล่เบี้ยเอากับผู้รับรองได้เสมอ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 52(3) ว่าไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน เพื่อให้ผู้รับรองต้องรับผิดชอบ

3.1.4.7 เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถทำคำคัดค้านได้

มาตรา 51(9) บัญญัติว่า "...การล่าช้าในการทำการบันทึกหรือคัดค้านตัวเงิน ย่อมไม่ถึงเป็นโทษหากมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ (circumstances beyond the control) มาขัดขวาง ซึ่งมีใช่เพราะการละเลย ความผิดบกพร่อง หรือความประมาทเลินเล่อของผู้ทรง และเมื่อเหตุแห่งการล่าช้านั้นสิ้นสุดลงแล้ว ต้องใช้ความพยายามตามสมควรในการทำการบันทึกหรือคัดค้าน"

"เหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้" หมายความว่าอย่างไรนั้น กฎหมายมิได้ให้นิยามไว้ แต่ประสงค์จะให้ศาลใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่¹⁰ ซึ่งก็คงจะขึ้นอยู่กับพฤติการณ์แต่ละพฤติการณ์

3.1.4.8 หน้าที่ของผู้ทรงในการแจ้งการคัดค้านตัวเงิน

กฎหมายอังกฤษมิได้กำหนดว่าผู้ทรงต้องส่งบันทึกการทำคำคัดค้าน ตลอดจนสำเนาบันทึกดังกล่าวให้แก่คู่สัญญาฝ่ายที่ผู้ทรงจะใช้สิทธิไล่เบี้ย หรือแม้แต่การแจ้งลงในคำบอกกล่าวการที่ตัวเงินขาดความเชื่อถือ (notice of dishonour) ว่าตัวเงินนั้นถูกคัดค้าน (ในขณะที่หลาย ๆ ประเทศกำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้ทรงที่จะต้องแจ้งว่าตัวเงินนั้นถูกคัดค้านแล้ว)*

3.1.5 กรณีที่ไม่ต้องทำคำคัดค้าน

มาตรา 51(9) บัญญัติว่า "เหตุยกเว้นการให้คำบอกกล่าวตัวเงินขาดความเชื่อถือนั้น ให้ถือเป็นเหตุยกเว้นมิต้องทำคำคัดค้านได้เช่นเดียวกัน...."

*คดี Re Lowenthal, ex parte Lowenthal (1874)

¹⁰Halsbury's Laws on England, p. 191.

เหตุยกเว้นการให้คำบอกกล่าวเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือนั้น ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 50(2)

ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติมาตรา 51(9) ประกอบกับมาตรา 50(2) แล้ว กรณีที่ไม่ต้องทำการคัดค้านมีดังต่อไปนี้

3.1.5.1 เมื่อการทำคำคัดค้านไม่อาจกระทำได้ หรือไม่สามารส่งให้ถึงผู้สั่งจ่ายหรือผู้สลักหลังที่จะต้องให้คำคัดค้าน แม้ทั้งที่จะได้ใช้ความพยายามตามสมควรแล้ว

3.1.5.2 เมื่อมีการปลดหน้าที่การทำคำคัดค้านโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย โดยจะปลดให้กันก่อนถึงเวลาทำคำคัดค้าน หรือภายหลังกำหนดที่จะต้องทำคำคัดค้านก็ได้

3.1.5.3 เมื่อมีเหตุที่เกี่ยวกับผู้สั่งจ่ายในกรณีดังต่อไปนี้คือ

- (1) เมื่อผู้สั่งจ่ายกับผู้จ่ายเป็นบุคคลคนเดียวกัน
- (2) เมื่อผู้จ่ายเป็นบุคคลสมมติหรือเป็นบุคคลที่ไม่มีความสามารถจะทำสัญญา
- (3) เมื่อผู้สั่งจ่ายเป็นบุคคลที่เขานำตัวยื่นให้ใช้เงิน
- (4) เมื่อผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่มีความผูกพันต่อผู้สั่งจ่ายจะต้องรับรองตัวหรือใช้เงินตามตัว
- (5) เมื่อผู้สั่งจ่ายได้ออกคำสั่งห้ามจ่ายเงิน

3.1.5.4 เมื่อมีเหตุที่เกี่ยวกับผู้สลักหลังในกรณีดังต่อไปนี้ คือ

- (1) เมื่อผู้จ่ายเป็นบุคคลสมมติหรือเป็นบุคคลที่ไม่มีความสามารถจะทำสัญญา และผู้สลักหลังรู้ความข้อนี้ในเวลาสลักหลัง
- (2) เมื่อผู้สลักหลังเป็นบุคคลที่เขานำยื่นตัวให้ใช้เงิน
- (3) เมื่อได้ออกและรับรองตัวโดยอัยาศัย (accommodation) เพื่อประโยชน์ของผู้สลักหลักเอง

3.2 การทำคำคัดค้านตามหลักกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

ในปี ค.ศ.1896 ประเทศสหรัฐอเมริกา โดย The National Conference of Commissioners on Uniform State Laws ได้ประกาศใช้ The Uniform Negotiable Instruments Act หรือที่เป็นที่รู้จักกันในชื่อ NIL ซึ่งนำหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ใน Bills of Exchange Act 1882 ของประเทศอังกฤษมาใช้เป็นแนวทาง ต่อมา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจตลอดจนการค้าเงินธุรกิจ ทำให้กฎหมายล้าสมัย มลรัฐต่าง ๆ จึงทำการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในขณะนั้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือ ก่อให้เกิดความไม่เป็นเอกภาพ จึงมีความพยายามที่จะร่างกฎหมายฉบับใหม่ขึ้นมาใช้ได้แก่ The Uniform Commercial Code (UCC) : Article 3 : Commercial Paper* ได้ประกาศใช้ในปี ค.ศ.1952 มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติต่าง ๆ หลายครั้ง แต่ก็ยังคงเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับตั๋วเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ใช้มาจนกระทั่งทุกวันนี้¹¹

3.2.1 ความหมายของการทำคำคัดค้าน

มาตรา 3-102(2) ได้บัญญัติว่า คำนิยามของคำว่า "คำคัดค้าน" (protest) มีบัญญัติไว้ในมาตรา 3-509

มาตรา 3-509(1) ได้ให้นิยามของคำว่า "คำคัดค้าน" ว่าหมายถึง ข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่เป็นหลักฐานแสดงว่าตั๋วเงินขาดความเชื่อถือที่ทำขึ้นและลงนามโดยกงสุล หรือรองกงสุลของมลรัฐ หรือโนตารีพับลิก หรือบุคคลใด ๆ ที่มีอำนาจทำการรับรองว่า ตั๋วเงินขาดความเชื่อถือโดยกฎหมายของสถานที่ที่ตั๋วเงินขาดความเชื่อถือบัญญัติให้อำนาจไว้

*ดูรายละเอียดของกฎหมายในภาคผนวก ค.

¹¹George S. Gulick and Robert T. Kimbrough, American Jurisprudence, 2nd ed. (USA: Jurisprudence Publishers, 1963), pp. 63-64.

หากจะกล่าวโดยเฉพาะเจาะจงแล้ว คำตัดสิน หมายถึง ข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่รับรองว่าตัวเงินขาดความเชื่อถือ แต่ไม่ได้หมายความรวมไปถึงกระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวกับการยื่นตัวเงิน การให้คำบอกกล่าวเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือ และการทำคำตัดสิน¹²

3.2.2 ประเภทของตัวเงินที่ต้องทำคำตัดสิน

มาตรา 3-501(3) บัญญัติว่า "เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 3-511) เมื่อตัวแลกเงินซึ่งปรากฏตามเนื้อความว่าออกหรือพึงใช้เงินกันนอกประเทศ อาณาเขต เมืองขึ้น และประเทศที่อยู่ใต้การปกครองของสหรัฐอเมริกา โคลัมเบีย และเปอโตริโก ขาดความเชื่อถือ ผู้ทรงจะต้องจัดทำคำตัดสินตัวดังกล่าวเพื่อใช้สิทธิไล่เบี้ยผู้ส่งจ่ายและผู้สลับหลัง ผู้ทรงอาจเลือกทำคำตัดสินตราสารอื่นใดที่ขาดความเชื่อถือก็ได้ และในกรณีของตัวแลกเงินนอกประเทศ ผู้ทรงอาจทำคำตัดสินเพื่อเรียกหลักประกันเพิ่มเติมก่อนถึงกำหนดการใช้เงินก็ได้ หากผู้รับรองไม่สามารถใช้หนี้ได้"

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดว่าเพื่อใช้สิทธิไล่เบี้ยผู้ส่งจ่ายและผู้สลับหลัง ผู้ทรงต้องทำคำตัดสินเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือเฉพาะกรณีตัวแลกเงินนอกประเทศ เท่านั้น ส่วนตัวเงินในประเทศไม่ว่าจะเป็นตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน หรือเช็ค ไม่จำเป็นต้องทำคำตัดสินเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือ แต่กฎหมายมิได้บัญญัติห้ามไว้ หากผู้ทรงเห็นสมควรจะทำคำตัดสินตัวเงินในประเทศด้วยก็ได้ เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดี¹³ บทบัญญัติเรื่องคำตัดสินในมาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่ใช้กับตัวแลกเงินเท่านั้น มิได้ใช้กับตัวสัญญาใช้เงินแต่อย่างใด¹⁴

ศาลได้ตัดสินในคดี Casper v Kuhne ว่าในกรณีของเช็คที่ส่งจ่ายจากธนาคาร

¹²Banking Law (New York: Matthew Bender, 1984), p. 122-42.

¹³George S. Gulick and Robert T. Kimbrough, American Jurisprudence, p. 869.

¹⁴Banking Law, p. 122-43.

นอกประเทศถือเป็นตั๋วแลกเงินนอกประเทศ เมื่อเช็คฉบับดังกล่าวขาดความเชื่อถือ ก็จะต้องทำคำคัดค้านด้วย*

บทบัญญัติเรื่องการทำคำคัดค้านตั๋วเงินนอกประเทศในส่วนของคำนิยามของคำว่า "ตั๋วเงินนอกประเทศ" ของ The Uniform Commercial Code (UCC) ต่างไปจากคำนิยามใน The Uniform Negotiable Instruments Act (NIL) ซึ่งบัญญัติว่าตั๋วเงินนอกประเทศ หมายถึงตั๋วเงินที่ปรากฏตามเนื้อความว่าไม่ใช่ตั๋วที่ออกและพึงใช้เงินภายในรัฐนี้ ("within this state") ดังนั้น เช็คที่ออกในรัฐนิวยอร์กและขาดความเชื่อถือในนิวยอร์กก็ต้องทำคำคัดค้านตามหลักของ NIL แต่ตามความหมายของ UCC แล้ว ผู้ทรงจะต้องทำคำคัดค้านก็ต่อเมื่อเป็นตั๋วแลกเงินระหว่างประเทศ (international drafts) เท่านั้น¹⁵

นอกจากจะไม่ต้องทำคำคัดค้านเพื่อใช้สิทธิไล่เบี้ยผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังแล้ว ผู้ทรงตั๋วเงินยังไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน เพื่อจะใช้สิทธิไล่เบี้ยผู้สลักหลังซึ่งได้สลักหลังภายหลังจากที่ตัวถึงกำหนดใช้เงินอีกด้วย ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 3-501(4)

ดังนั้น ประเภทของตั๋วเงินที่ต้องทำคำคัดค้านคือ ตั๋วเงินนอกประเทศ ส่วนตั๋วเงินในประเทศนั้นไม่จำเป็นต้องทำคำคัดค้าน แต่มีข้อพึงสังเกตว่า มาตรา 3-508 กำหนดให้ต้องทำคำบอกกล่าว (notice of dishonor) แก่บุคคลที่ต้องรับผิดชอบตั๋วเงิน หากบุคคลใดไม่ได้รับคำบอกกล่าว บุคคลนั้นย่อมหลุดพ้นความรับผิด

ประเด็นที่จะต้องพิจารณา คือ ในกรณีตั๋วเงินที่ไม่ต้องทำคำคัดค้านนั้น บุคคลที่ต้องรับผิดชอบตั๋วจะทราบได้อย่างไรว่าได้มีการยื่นตั๋วและตัวนั้นขาดความเชื่อถือแล้ว ซึ่งจากหลักดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า แม้ตั๋วเงินประเภทดังกล่าวจะไม่ต้องทำคำคัดค้าน แต่กฎหมายก็กำหนดให้มีการให้คำบอกกล่าวแก่ผู้สั่งจ่ายและผู้สลักหลังอยู่แล้ว .

*คดี Casper v Kuhne (1913).

¹⁵ Banking Law, p. 122-43.

3.2.3 ความหมายของ "ตั๋วเงินภายในประเทศ" และ "ตั๋วเงินนอกประเทศ"

Bills of Exchange Act ของประเทศอังกฤษ ได้ให้นิยาม "ตั๋วเงินภายในประเทศ" และ "ตั๋วเงินนอกประเทศ" มาเป็นเกณฑ์ในการแบ่งว่า ตั๋วเงินประเภทใด ต้องทำค่าคัดค้าน และก็ได้ให้นิยามของตั๋วเงินทั้งสองประเภทไว้ชัดเจน ส่วนกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา แม้จะมีได้ให้นิยามไว้แบบกฎหมายของประเทศอังกฤษ แต่ก็มีบัญญัติไว้ชัดเจนในมาตรา 3-501(3) ว่าตั๋วเงินประเภทใดบ้างที่ต้องทำค่าคัดค้าน ซึ่งก็คือตั๋วเงินนอกประเทศนั่นเอง

3.2.4 กรณีที่ต้องทำค่าคัดค้าน

ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้ต้องทำค่าคัดค้านเมื่อตั๋วเงินนอกประเทศขาดความเชื่อถือ หรือในกรณีที่ผู้ทรงเห็นสมควรให้ทำค่าคัดค้านเพื่อใช้เป็นหลักฐาน ก็จะต้องทำค่าคัดค้านตามแบบวิธีที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจะขอแยกพิจารณาดังต่อไปนี้

3.2.4.1 ประเภทของค่าคัดค้าน

ค่าคัดค้านแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

- (1) ค่าคัดค้านการไม่รับรอง
- (2) ค่าคัดค้านการใช้เงิน
- (3) ค่าคัดค้านเพื่อเรียกหลักประกันเพิ่มเติม

3.2.4.2 กำหนดเวลาทำค่าคัดค้าน

มาตรา 3-509(4) บัญญัติว่า ภายใต้บังคับบัญญัติมาตรา 3-509(5) ผู้ทรงจะต้องทำค่าคัดค้านในเวลาเดียวกับที่คำบอกกล่าวว่าตั๋วขาดความเชื่อถือถึงกำหนดต้องทำ

มาตรา 3-509(5) บัญญัติว่า ก่อนที่ค่าคัดค้านจะถึงกำหนด หากได้มีการทำบันทึกเพื่อการคัดค้านตั๋วเงินโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ ย่อมเป็นอันขยายเวลาการทำค่าคัดค้านได้ภายหลังนับแต่วันทำบันทึกนั้น

มาตรา 3-508(2) วางหลักว่า คาบออกกล่าวถึงความเชื่อถือ หากบุคคลอื่น ๓ นอกจากธนาคาร เป็นผู้ให้คาบออกกล่าวก็จะต้องให้ก่อนเที่ยงคืนของวันทำการ 3 วันนับจากวันที่ ความเชื่อถือ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) หากก่อนถึงกำหนดการทำคำคัดค้านได้มีการทำบันทึกเพื่อคัดค้านโดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจแล้ว ก็ให้ขยายเวลาทำคำคัดค้านออกไปนับแต่วันที่ได้มีการทำบันทึกนั้น

(2) ในกรณีที่มีได้มีการจัดทำบันทึกเพื่อคัดค้านตามข้อ (1) ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้าน ภายในกำหนดเวลาให้คาบออกกล่าวถึงความเชื่อถือ กล่าวคือ

(ก) ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านให้แก่ผู้โอนตัวก่อนเที่ยงคืนของวันทำการ 3 วัน นับจากวันที่ความเชื่อถือ

(ข) ในกรณีของธนาคาร ธนาคารต้องทำคำคัดค้านก่อนเที่ยงคืนของ วันทำการถัดไปของธนาคารนับจากวันที่ความเชื่อถือ

3.2.4.3 สถานที่ทำคำคัดค้าน

กฎหมายมิได้บัญญัติถึงสถานที่ที่ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านแต่ประการใด

3.2.4.4 เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำคัดค้าน

มาตรา 3-509(1) กำหนดให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีอำนาจทำคำคัดค้าน

(1) กงสุล หรือรองกงสุลของมลรัฐ

(2) โนตารีปับลิก หรือ

(3) บุคคลใด ๆ ที่มีอำนาจทำการรับรองว่าความเชื่อถือโดยกฎหมายของ สถานที่ที่ความเชื่อถือบัญญัติให้อำนาจไว้

3.2.4.5 แบบและวิธีการทำคำคัดค้าน

มาตรา 3-509(2) กำหนดว่าการทำคำคัดค้านต้องมีรายละเอียดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ระบุประเภทของตัวเงิน

- มีข้อความระบุว่ารับรองว่าได้มีการยื่นตัว เมื่อถึงกำหนดแล้วหรือเหตุผลว่าเหตุใดจึงได้รับการยกเว้นไม่ต้องยื่นตัว
- ข้อความที่ระบุว่าตัวนั้นขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ชำระเงิน

มาตรา 3-509(3) กำหนดว่าคำคัดค้านอาจรับรองว่าได้มีการให้คำบอกกล่าวว่าตัวขาดความเชื่อถือไปยังคู่สัญญาทุกฝ่ายหรือคู่สัญญาที่ได้มีการระบุไว้โดยเฉพาะเจาะจงแล้ว

ดังนั้น คำคัดค้านเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือ ก็จะต้องมีข้อความต่าง ๆ ดังที่ระบุไว้ข้างต้น

3.2.4.6 ผลของการไม่ทำคำคัดค้าน

ผลทางกฎหมายของการไม่ทำคำคัดค้านจะมีอย่างไรนั้น ต้องพิจารณาจากหลักกฎหมายดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ผู้ส่งจ่าย : มาตรา 3-413(2) วางหลักว่า ผู้ส่งจ่ายเป็นอันสัญญาว่าจะจ่ายเงินตามตัวเงินให้แก่ผู้ทรง หรือผู้สืบทอดซึ่งได้จ่ายเงินตามตัวไป หากได้มีการทำคำคัดค้านเมื่อตัวขาดความเชื่อถือ
- (2) ผู้สืบทอด : มาตรา 3-414(1) วางหลักว่า ผู้สืบทอดทุกคนจะจ่ายเงินตามตัวเงินให้แก่ผู้ทรง หรือผู้สืบทอดซึ่งได้จ่ายเงินตามตัวไป หากได้มีการทำคำคัดค้านเมื่อตัวขาดความเชื่อถือ เว้นแต่การสืบทอดจะได้ระบุเป็นอย่างอื่น
- (3) ผู้รับรอง : มาตรา 3-415(1) วางหลักว่า เมื่อบุคคลใดลงนามและเขียนข้อความว่า "รับรองการจ่ายเงิน" หรือถ้อยคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน บุคคลนั้นจะจ่ายเงินตามตัวหากตัวขาดความเชื่อถือ

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า หากมิได้มีการทำคำคัดค้านเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือ ผู้ส่งจ่ายและผู้สืบทอดหลุ่พ้นความรับผิดชอบ เพราะมาตรา 3-413(2) และมาตรา 3-414(1) วางหลักไว้ว่า บุคคลทั้งสองจะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อมีการทำคำคัดค้านเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือ ส่วนผู้รับรองนั้นแม้จะมิได้มีการทำคำคัดค้านก็ยังคงต้องรับผิดชอบ

สำหรับกรณีที่มีการทำคำคัดค้าน แต่เป็นการทำคำคัดค้านที่ล่าช้ากว่ากำหนดเวลา

ที่กฎหมายระบุไว้โดยไม่มีเหตุอันควรยกเว้นตามที่กำหนดในมาตรา 3-511(1) ซึ่งจะได้กล่าว
ในหัวข้อถัดไปนั้น มาตรา 3-502(2) บัญญัติให้ผู้ส่งจ่ายและผู้สลักหลังหลุดพ้นจากความรับผิด

3.2.4.7 เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถทำค้ำค้ำคืนได้

มาตรา 3-511(1) บัญญัติว่า การล่าช้าในการทำค้ำค้ำคืนมิให้ถือเป็นโทษ ถ้าเหตุ
แห่งการล่าช้านั้นเกิดเพราะความจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ และผู้ทรงได้ใช้ความพยายาม
ตามสมควรในการทำค้ำค้ำคืนเมื่อเหตุแห่งการล่าช้านั้นสิ้นสุดลงแล้ว

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า หากผู้ทรงไม่สามารถทำค้ำค้ำคืนเมื่อตัวเงินขาด
ความเชื่อถือเพราะมีเหตุจำเป็นใด ๆ อันมิอาจก้าวล่วงได้เกิดขึ้นและเมื่อเหตุจำเป็นนั้นสิ้นสุดลง
ผู้ทรงก็ได้ใช้ความพยายามตามสมควรในการที่จะทำค้ำค้ำคืนแล้ว กฎหมายให้ถือว่าการล่าช้า
ในการทำค้ำค้ำคืนนั้นมิให้ถือเป็นโทษ

3.2.5 กรณีที่ไม่ต้องทำค้ำค้ำคืน

มาตรา 3-511(1) ได้กำหนดถึงเหตุยกเว้นการทำค้ำค้ำคืนเมื่อตัวขาดความเชื่อถือ
ดังต่อไปนี้

- (1) คู่สัญญาฝ่ายที่ถูกฟ้องปลดหน้าที่การทำค้ำค้ำคืนโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย
ไม่ว่าจะปลดก่อนหรือภายหลังกำหนดเวลาที่จะต้องทำค้ำค้ำคืน*
- (2) คู่สัญญาฝ่ายดังกล่าวทำให้ตัวขาดความเชื่อถือหรือออกคำสั่งห้ามจ่ายเงินหรือ
ไม่มีเหตุผลอันใดอันควรคาดว่าจะมีการรับรองหรือใช้เงินตามตัว** หรือ

*ในกรณีที่มีการบันทึกข้อกำหนดที่ปลดหน้าที่ในการทำค้ำค้ำคืนให้แก่ผู้ทรงลงในตัว
เงิน มาตรา 3-511(6) กำหนดว่า ข้อกำหนดนี้ย่อมมีผลผูกพันคู่สัญญาทุกคน แต่หากข้อกำหนด
ดังกล่าวเขียนอยู่เหนือลายมือชื่อของผู้สลักหลังคนใดคนหนึ่ง ก็ย่อมผูกพันเฉพาะผู้สลักหลังคนนั้น

**กรณีไม่มีเหตุผลอันใดอันควรคาดว่าจะมีการรับรองหรือใช้เงินตามตัว มักเป็นกรณี
ที่เกี่ยวกับเช็ค เช่น ผู้ส่งจ่ายไม่มีบัญชีกับธนาคารที่ตนได้ส่งจ่ายเช็ค หรือเงินในบัญชีไม่พอจ่าย

- (3) ไม่สามารถทำคำคัดค้านได้ แม้จะได้ใช้ความพยายามตามสมควรแล้วก็ตาม
- (4) เมื่อตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรอง คำคัดค้านการไม่ชำระเงิน ก็เป็นอันมีคั้งทำ เว้นแต่จะจะได้มีการรับรองตัวในขณะนั้น

3.3 การทำคำคัดค้านตามหลักกฎหมายประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายที่เกี่ยวกับตัวเงินคือ Code of Commerce Book I Title 8 : of Bills of Exchange, Promissory Notes, and Prescriptions*

3.3.1 ความหมายของการทำคำคัดค้าน

คำคัดค้าน เป็นข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งทำขึ้นโดยบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าตัวเงินขาดความเชื่อถือ

ในกรณีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำคำคัดค้าน ผู้ทรงจะเลือกทำเอกสารอื่น เช่น หมายเรียกตัว (summons) หรือหมายประเภอื่น (writ) ไม่ได้ เพราะเอกสารดังกล่าวนี้มิได้เป็นการให้หลักประกันเช่นเดียวกับคำคัดค้าน¹⁶

3.3.2 ประเภทของตัวเงินที่ต้องทำคำคัดค้าน

3.3.2.1 ตัวแลกเงิน (bill of exchange หรือ lettre de change)

มาตรา 119 วางหลักว่า เมื่อมีการบอกปิดไม่รับรองตัวเงิน ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรองนั้น

*ดูรายละเอียดของกฎหมายในภาคผนวก ง.

¹⁶Leopold Goirand, A Treatise upon French Commercial Law and the Practice of All the Courts, 7th ed. (London: Stevens & Sons, 1898) p. 221.

มาตรา 162 วางหลักว่า เมื่อมีการบอกปิดไม่ใช้เงินหรือการผิดนัดการใช้เงิน ผู้ทรง
ต้องทำค่าคัดค้านการไม่ใช้เงินนั้น

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในกรณีที่ตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือเพราะ
ไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ผู้ทรงต้องจัดให้มีการทำค่าคัดค้านไว้เป็นหลักฐาน ไม่ว่าตัวแลกเงินนั้น
จะเป็นตัวภายในประเทศหรือตัวนอกประเทศก็ตาม

3.3.2.2 ตัวสัญญาใช้เงิน (promissory note หรือ billet a ordre)

มาตรา 187 บัญญัติให้นำบทบัญญัติ เรื่องค่าคัดค้านของตัวแลกเงินมาใช้กับตัวสัญญาใช้
เงินด้วย ดังนั้น เมื่อตัวสัญญาใช้เงินทั้งตัวภายในประเทศและตัวนอกประเทศขาดความเชื่อถือ
เพราะไม่ใช้เงิน ผู้ทรงต้องทำค่าคัดค้านตัวสัญญาใช้เงินดังกล่าว

3.3.3 กรณีที่ต้องทำค่าคัดค้าน

3.3.3.1 ประเภทของค่าคัดค้าน

- (1) ค่าคัดค้านการไม่รับรอง
- (2) ค่าคัดค้านการไม่ใช้เงิน

3.3.3.2 กำหนดเวลาทำค่าคัดค้าน

มาตรา 162 บัญญัติว่า การทำค่าคัดค้านการไม่ใช้เงิน จะต้องทำในวันถัดจากวันที่
ตัวถึงกำหนด หากวันดังกล่าวตรงกับวันหยุดราชการ จะต้องทำค่าคัดค้านในวันถัดไป

3.3.3.3 สถานที่ทำค่าคัดค้าน

มาตรา 173 วรรค 2 บัญญัติว่า ต้องทำค่าคัดค้านตัว ณ ภูมิลำเนาหรือภูมิลำเนา
สุดท้ายที่รู้ของคู่สัญญาฝ่ายที่จะต้องจ่ายเงินตามตัว หรือภูมิลำเนาของคู่สัญญาซึ่งถูกระบุไว้ในตัวให้
ต้องจ่ายเงิน หรือภูมิลำเนาของคู่สัญญาฝ่ายที่สามที่เข้ารับรองด้วยการสอดเข้าแก้หน้า ภายหลัง
จากที่มีการทำค่าคัดค้าน

3.3.3.4 เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำคัดค้าน

มาตรา 173 วรรค 1 กำหนดให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีหน้าที่ทำคำคัดค้าน

- (1) โนตารีบับลิก (notary public) สองคน หรือ
- (2) โนตารีบับลิกหนึ่งคนและพยานสองคน หรือ
- (3) เจ้าพนักงานของศาล (huissier) และพยานสองคน

ในทางปฏิบัติ โนตารีบับลิกจะมีได้เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำคำคัดค้าน แต่ผู้ทรงมักจะให้เจ้าหน้าที่ของศาลเป็นผู้ทำคัดค้านเพียงคนเดียว โดยไม่มีพยานลงลายมือชื่อด้วย¹⁷

3.3.3.5 แบบและวิธีการทำคำคัดค้าน

มาตรา 174 กำหนดว่า คำคัดค้านประกอบด้วย

- (1) สำเนาของตัวเงิน
- (2) การรับรอง การสลักหลังและข้อความอื่น ๆ ที่ปรากฏบนตัวเงิน
- (3) หมายแจ้งให้ใช้เงินตามตัว
- (4) ข้อความที่แสดงว่าหาตัวคู่สัญญาที่มีความผูกพันที่จะต้องใช้เงินตามตัวนั้นพบหรือไม่
- (5) เหตุผลที่ปฏิเสธการใช้เงิน
- (6) การที่ไม่สามารถลงลายมือชื่อหรือการปฏิเสธการลงลายมือชื่อ

ในกรณีที่โนตารีบับลิกหรือเจ้าพนักงานของศาลเป็นผู้ทำคำคัดค้าน มาตรา 176 กำหนดให้บุคคลดังกล่าวจะต้องทำการคัดลอกคำคัดค้านลงในทะเบียนพิเศษ (special register) ทุกวัน ทั้งนี้เพราะหากผู้ทรงทำคำคัดค้านหาย ก็จะได้มาขอคัดลอกและทำการขอรับรองสำเนาเพื่อใช้สิทธิต่อไปได้¹⁸

¹⁷Ibid.

¹⁸Ibid., p. 222.

นอกจากนี้ยังมี Protest Ordinance (Imperial Ordinance No.316, 1933)*
ที่กำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำคำคัดค้านไว้โดยเฉพาะอีกด้วย²¹

3.4.1 ความหมายของการทำคำคัดค้าน

คำคัดค้าน เป็นข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรซึ่งทำขึ้นโดยบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อเป็นหลักฐานแสดงว่าตัวเงินขาดความเชื่อถือ

3.4.2 ประเภทของตัวเงินที่ต้องทำคำคัดค้าน

3.4.2.1 ตัวแลกเงิน (bill of exchange หรือ kawase tegata)

มาตรา 44 แห่ง Law on Bills วางหลักว่า ในกรณีที่มีการผิดนัดการรับรองหรือการใช้เงิน ต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินแล้วแต่กรณี

จะเห็นได้ว่า เมื่อตัวแลกเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ต้องมีการทำคำคัดค้านไว้เป็นหลักฐาน โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเป็นตัวแลกเงินในหรือนอกประเทศ

3.4.2.2 ตัวสัญญาใช้เงิน (promissory note หรือ yakusoku tegata)

มาตรา 77 แห่ง Law on Bills บัญญัติให้หน้าบทบัญญัติต่าง ๆ ในตัวแลกเงินมาใช้บังคับกับตัวสัญญาใช้เงินโดยอนุโลม ซึ่งรวมถึงบทบัญญัติเรื่องการทำคำคัดค้านเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือด้วย ดังนั้น ในกรณีที่ตัวสัญญาใช้เงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่ใช้เงิน ผู้ทรงก็ต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินด้วย

*ดูรายละเอียดของกฎหมายในภาคผนวก จ.

²¹Zentaro Kitagawa, Doing Business in Japan (New York: Matthew Bender, 1990), p.III 2-3.

3.4.2.3 เช็ค (cheque หรือ kogitte)

มาตรา 40 แห่ง Law on Cheques บัญญัติให้ต้องทำคำคัดค้านก่อนกำหนดเวลาที่
ต้องยื่นเช็คคืนผู้ส่ง

3.4.3 กรณีที่ต้องทำคำคัดค้าน

3.4.3.1 ประเภทของคำคัดค้าน

- (1) คำคัดค้านการไม่รับรอง
- (2) คำคัดค้านการใช้เงิน

ดังที่กล่าวในตอนต้นแล้วว่า มาตรา 44 แห่ง Law on Bills กำหนดให้ต้องทำ
คำคัดค้านเมื่อตัวเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

3.4.3.2 กำหนดเวลาทำคำคัดค้าน

มาตรา 44 แห่ง Law on Bills ได้วางหลักเกี่ยวกับกำหนดเวลาทำคำคัดค้านไว้
ดังต่อไปนี้

- (1) คำคัดค้านการไม่รับรองต้องทำภายในกำหนดเวลาที่กำหนดให้ยื่นตัวให้รับรอง
- (2) คำคัดค้านการไม่ใช้เงินในกรณีที่เป็นตัวที่ให้ใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้
หรือเป็นตัวที่ให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ถึงในตัวเอง หรือตัวที่ให้ใช้เงิน
เมื่อได้เห็น ต้องทำคำคัดค้านภายในวันที่ต้องจ่ายเงินตามตัวหรือภายในสองวันทำการถัดไป
- (3) คำคัดค้านการไม่ใช้เงินในกรณีที่เป็นตัวที่จ่ายเมื่อได้เห็น ต้องทำภายใน
เจ็ดวันนับแต่วันในเรื่องการทำคำคัดค้านการไม่รับรอง คือ ภายในกำหนดเวลาที่กำหนดให้ยื่น
ตัวให้รับรอง

3.4.3.3 สถานที่ทำคำคัดค้าน

ข้อ 7 แห่ง Protest Ordinance ซึ่งแก้ไขโดย Cabinet Order No.381,
1966 ได้กำหนดสถานที่ทำคำคัดค้านไว้ดังนี้

- (1) ให้ทำคำคัดค้าน ณ สถานที่ที่มีการทำการทวงถาม (demand)
- (2) คำคัดค้านอาจทำ ณ สถานที่อื่นใดก็ได้หากบุคคลที่ทำการปฏิเสธนั้นยินยอม

(3) ในกรณีที่ไม่ทราบแน่ชัดว่าที่ได้คือสถานที่ทำการทวงถาม ในตารีบับลิก หรือ จ่าศาล ผู้ที่จะทำคำคัดค้านอาจจะทำการสอบถามหน่วยงานของทางราชการ หรือหน่วยงาน สาธารณะซึ่งตั้งอยู่ในท้องที่นั้น และหากยังไม่ทราบคำตอบอีก ก็อาจเลือกทำคำคัดค้าน ณ หน่วยงานของราชการนั้นหรือหน่วยงานสาธารณะอื่น หรือที่สำนักงานของในตารีบับลิก หรือ จ่าศาลนั่นเอง หรือที่ศาลที่ในตารีบับลิกหรือจ่าศาลทำงานอยู่

3.4.3.4 เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำคัดค้าน

ข้อ 1 แห่ง Protest Ordinance ซึ่งแก้ไขโดย Cabinet Order No.381, 1966 บัญญัติให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีหน้าที่ทำคำคัดค้าน

- (1) ในตารีบับลิก (notary public) หรือ
- (2) จ่าศาล (marshal)

3.4.3.5 แบบและวิธีการทำคำคัดค้าน

ข้อ 2 แห่ง Protest Ordinance ซึ่งแก้ไขโดย Cabinet Order No.381, 1966 ได้กำหนดว่าคำคัดค้านจะต้องมีลายมือชื่อพร้อมตราประทับของในตารีบับลิกหรือจ่าศาล และต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อของบุคคลที่ทำการปฏิเสธ และชื่อของบุคคลที่ถูกปฏิเสธการรับรองหรือ การชำระเงิน
- (2) ข้อความของการทวงถามที่ถูกปฏิเสธตลอดจนข้อความที่ระบุว่าบุคคลที่ทำการ ปฏิเสธนั้นมิได้ปฏิบัติตามการทวงถาม หรือข้อความที่ระบุว่าหาตัวผู้จ่ายหรือผู้รับรองไม่พบ หรือ ข้อความที่ระบุว่าไม่ทราบแน่ชัดถึงสถานที่ทำการทวงถาม
- (3) สถานที่และวันซึ่งได้ทำการทวงถามหรือที่พิสูจน์ว่าอาจจะมีการทำขึ้น
- (4) สถานที่และวันซึ่งทำคำคัดค้าน
- (5) ในกรณีที่มีการทำคำคัดค้าน ณ สถานที่อื่นใดนอกจากสถานที่ที่กฎหมายกำหนด

ไว้ ต้องมีข้อความระบุว่าบุคคลซึ่งทำการปฏิเสธการรับรองหรือการชำระเงินให้ความยินยอม

ข้อ 3 แห่ง Protest Ordinance ได้กำหนดว่าคำคัดค้านอาจกระทาลงบนตัวเงิน หรือใบประจำต่อ โดยในตารีบับลิกหรือจ่าศาลประทับตราคาบตัวเงินและใบประจำต่อ

3.4.3.6 ผลของการไม่ทำการคัดค้าน

มาตรา 53 กำหนดว่า เมื่อพ้นกำหนดเวลาการทำการคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินแล้ว ผู้ทรงตัวเงินสิทธิไล่เบี้ยผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลังและคู่สัญญาคนอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบตามตัวเงิน เว้นแต่ผู้รับรอง

3.4.3.7 เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถทำการคัดค้านได้

มาตรา 54 แห่ง Law on Bills วางหลักไว้ว่า ในกรณีที่ไม่สามารถทำการคัดค้านได้ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพราะมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้เกิดขึ้น ก็ให้ขยายกำหนดเวลาดังกล่าวออกไปได้ แต่ผู้ทรงจะต้องให้คำบอกกล่าวแก่ผู้สลักหลังโดยไม่ชักช้า โดยคำบอกกล่าวนั้นต้องเขียนระบุลงในตัวเงินหรือใบประจำต่อ พร้อมทั้งลงวันที่และลงลายมือชื่อของผู้ทรง

เมื่อเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้สิ้นสุดลงแล้ว ผู้ทรงต้องยื่นตัวเงินให้รับรองหรือใช้เงินโดยไม่ชักช้า และถ้าจำเป็นก็ทำการคัดค้านขึ้น

หากเหตุจำเป็นดังกล่าวยังคงมีอยู่ต่อไปจนเป็นเวลากว่าสามสิบวันภายหลังตัวถึงกำหนด ก็ให้ใช้สิทธิไล่เบี้ยได้และไม่จำเป็นต้องยื่นตัวหรือทำการคัดค้านอีกต่อไป

3.4.4 กรณีที่ไม่ต้องทำการคัดค้าน

มาตรา 46 แห่ง Law on Bills กำหนดว่า ผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลัง หรือผู้รับอาวัลอาจลงข้อกำหนด "ไม่ต้องทำการคัดค้าน" หรือข้อความอื่นใดในทำนองเดียวกันลงบนตัวเงิน พร้อมทั้งลงลายมือชื่อก็ได้ ถือว่าบุคคลดังกล่าวยอมปลดเปลื้องผู้ทรงจากการทำการคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

ข้อกำหนดดังกล่าว หากผู้ส่งจ่ายเป็นผู้เขียน ก็ย่อมเป็นผลผูกพันคู่สัญญาทั้งปวงที่ได้ลงลายมือชื่อในตัวเงินนั้น แต่หากผู้สลักหลังหรือผู้รับอาวัลคนใดเป็นผู้เขียน ก็ย่อมผูกพันเฉพาะผู้ที่เขียนเท่านั้น

3.5 การทำคำตัดสินตามอนุสัญญาว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน

สันนิบาตชาติ (League of Nations)* ได้จัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินชื่อว่า Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes** ซึ่งมีการลงนามที่กรุงเจนีวาเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ.1930 โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดความเป็นเอกภาพของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินในระหว่างประเทศต่าง ๆ แต่ประเทศไทยมิได้ร่วมลงนามในข้อตกลงนี้

ต่อมาในปี ค.ศ.1972 คณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (UNCITRAL) ได้จัดตั้งคณะทำงานว่าด้วยตราสารที่เปลี่ยนมือได้ระหว่างประเทศ (Working Group on International Negotiable Instrument) ขึ้น เพื่อพิจารณาร่างกฎหมายเอกรูป (uniform law) ว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ โดยเริ่มประชุมครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ.1973 และพิจารณาแล้วเสร็จในวาระแรกเมื่อปี ค.ศ.1976 โดยคณะทำงานฯ ได้เสนอแนะต่อ UNCITRAL ให้จัดทำอนุสัญญา (convention) แทนการจัดทำในรูปกฎหมายเอกรูปเมื่อปี ค.ศ.1977

ในการประชุมสมัยที่ 20 ค.ศ.1987 UNCITRAL ได้รับเอาร่างอนุสัญญาที่คณะทำงานฯ ได้จัดทำข้อ 1 ถึงข้อ 32 แล้วเสร็จ เสนอเข้าสู่การพิจารณาของสมัชชาสหประชาชาติในการประชุมสมัยที่ 42 ค.ศ.1987

กระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทยได้ขอให้อธิบดีศาลแห่งประเทศไทย

*ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ, "ภูมิหลังเรื่องการจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ," มีนาคม 2535.

**ดูรายละเอียดของอนุสัญญานับดังกล่าวในภาคผนวก ฉ.

กระทรวงยุติธรรมและกระทรวงการคลัง พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับร่างอนุสัญญาฯ ดังกล่าว เพื่อให้ร่างอนุสัญญาฯ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือ ลงวันที่ 29 เมษายน 2531 แจ้งกระทรวงการต่างประเทศว่า ร่างอนุสัญญาฯ ฉบับดังกล่าวพยายามที่จะประสานระบบกฎหมายเองไกล แยกชอนและระบบซีวิลลอว์ที่มีสาระแตกต่างกันอยู่เข้าด้วยกัน พยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต โดยการวางกฎเกณฑ์ให้ชัดเจน ซึ่งจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดข้อโต้เถียงขึ้นอีกต่อไป โดยทั่วไป จึงนับว่าน่าจะเป็นผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้านการค้าพาณิชย์ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับ ตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ และร่างอนุสัญญาฯ ดังกล่าวก็ได้พยายามวางกฎเกณฑ์ เพื่อรักษาความสมดุลแห่งผลประโยชน์ของคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไว้อย่างเหมาะสม และเป็นธรรม ฉะนั้น หากฝ่ายไทยจะตกเป็นเจ้าหนี้แห่งตัว หรือเป็นลูกหนี้แห่งตัวก็จะได้รับความคุ้มครองจากร่างอนุสัญญาฯ นี้เสมอกัน

กระทรวงยุติธรรมได้มีหนังสือ ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2531 แจ้งกระทรวงการต่างประเทศว่า ปัจจุบันเรื่องของตัวเงินไม่ว่าจะเป็นตัวเงินภายในประเทศหรือตัวเงินระหว่างประเทศ ต่างก็ตกอยู่ภายใต้บังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 21 มาตรา 898 - มาตรา 1011 ทั้งนี้โดยบทกฎหมายไทยดังกล่าวมีที่มาจากหลักกฎหมายสากล และในขณะนี้ยังไม่ปรากฏปัญหาขัดข้องอันเกิดจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในการพิจารณาพิพากษา อรรถคดีที่ขึ้นมาสู่ศาลยุติธรรม นอกจากนี้ ร่างอนุสัญญาฯ ดังกล่าวยังมีบทบัญญัติที่แตกต่างจากกฎหมายไทยอยู่หลายประการ หากประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญานี้ในอนาคตแล้ว ก็จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายปัจจุบันให้รับกัน หรือไม่ก็ต้องออกกฎหมายภายในมารองรับ แต่โดยเหตุที่ไม่เคยได้รับแจ้งว่า มีปัญหาอันเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายไทยในเรื่องตัวเงิน ดังกล่าวมาข้างต้น กระทรวงยุติธรรมจึงยังไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายหรือออกกฎหมายใหม่ในเรื่องนี้

ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยที่ 43 ค.ศ.1988 ที่ประชุมสมัชชาฯ ได้รับเอาข้อมติที่ 43/165 เกี่ยวกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ (Convention on International Bills of Exchange and

International Promissory Notes)* และได้เปิดให้รัฐสมาชิกสหประชาชาติลงนาม และให้สัตยาบันเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2531 จนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2533

กระทรวงการต่างประเทศได้ขอให้กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย พิจารณาความเป็นไปและความเหมาะสมที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ นี้ซึ่งกระทรวงการคลังได้มีหนังสือลงวันที่ 25 เมษายน 2532 แจ้งกระทรวงการต่างประเทศว่า กระทรวงการคลังได้พิจารณาโดยหารือกับธนาคารแห่งประเทศไทยแล้วเห็นเป็นการสมควรและเหมาะสมที่ประเทศไทยจะพึงเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ ดังกล่าว โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

1. ในภาวะการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน ซึ่งมีการใช้ตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศแพร่หลายมากขึ้นนั้น การมีหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศที่ชัดเจนและเป็นธรรมเพื่อใช้ร่วมกัน ย่อมเป็นประโยชน์ต่อคู่สัญญาในตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงิน ทว่าไม่ต้องตกอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์กฎหมายของประเทศหนึ่งประเทศใดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจมีบทบัญญัติที่ได้เปรียบกว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายภายในของประเทศตน
2. อนุสัญญาว่าด้วยตัวแลกเปลี่ยนและตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศดังกล่าวข้างต้น ได้ผ่านการพิจารณาแสดงความคิดเห็น และทบทวนโดยผู้แทนของประเทศต่าง ๆ เป็นลำดับมา มีการยึดถือหลักการในการประสานแนวคิดทางกฎหมาย และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของบรรดาประเทศต่าง ๆ ให้อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันเป็นสำคัญ อนุสัญญาฯ ดังกล่าวย่อมมีความเหมาะสมที่จะเป็นหลักเกณฑ์กลางสำหรับใช้บังคับตัวแลกเปลี่ยน และตัวสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ
3. เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าวเปรียบเทียบกับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงินแล้ว เห็นว่า โดยทั่วไปบทบัญญัติทั้งสองมีความคล้ายคลึงกัน จะมีความแตกต่างกันบ้างในบางเรื่อง แต่อย่างไรก็ดี เห็นว่าบทบัญญัติของ

*ดูรายละเอียดของอนุสัญญาฉบับดังกล่าวในภาคผนวก ฉ.

อนุสัญญา ที่แตกต่างกัน ไม่มีผลกระทบต่อประโยชน์ของประชาชน แต่พึงใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติระหว่างกันในการค้าระหว่างประเทศได้อีกด้วย

กระทรวงการคลังได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุสัญญาว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาบทบัญญัติของอนุสัญญา ที่จะต้องมีการออกกฎหมายรองรับ และพิจารณาคำแปลภาษาไทยของอนุสัญญา ร่วมกับฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ (ซึ่งขณะนี้กำลังดำเนินการอยู่) ทั้งนี้ เพื่อจัดทำรายละเอียดของอนุสัญญา ก่อนเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการพิเศษฯ ต่อไป

เมื่อมีอนุสัญญาที่เกี่ยวกับตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน 2 ฉบับ คือ Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes ฉบับหนึ่ง และ Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes อีกฉบับหนึ่ง ดังนั้น ในการพิจารณาการทาคำคัดค้านตามอนุสัญญาว่าด้วยตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินดังกล่าวต่อไป ก็จะพิจารณาจากกฎหมายทั้งสองฉบับควบคู่กันไป

มีข้อพึงสังเกตประการหนึ่งว่า อนุสัญญาทั้งสองฉบับนี้ใช้บังคับกับเฉพาะตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงินเท่านั้น จะไม่มีผลใช้บังคับกับเช็คหรือตราสารอื่นแต่อย่างใด

3.5.1 ความหมายของการทาคำคัดค้าน

Conventional Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes (June 7, 1930) มิได้ให้ความหมายของคำคัดค้านไว้อย่างชัดเจนอย่างข้อ 60 ของ Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes (1988) ที่ระบุว่าคำคัดค้านคือคำบอกกล่าวการขาดความเชื่อถือที่ทำขึ้น ณ สถานที่ที่ตราสารนั้นไม่ได้รับความเชื่อถือ และได้ลงลายมือชื่อและวันที่ โดยบุคคลผู้ได้รับมอบอำนาจให้ทำตามกฎหมายของสถานที่แห่งนั้น

3.5.2 ประเภทของตั๋วเงินที่ต้องทำคำคัดค้าน

3.5.2.1 ตั๋วแลกเงิน (bill of exchange)

ทั้งข้อ 44 แห่ง Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes และข้อ 59 แห่ง Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes ต่างก็วางหลักว่า ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านเมื่อตั๋วเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเป็นตั๋วแลกเงินในประเทศหรือนอกประเทศ

3.5.2.2 ตั๋วสัญญาใช้เงิน (promissory note)

Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes ข้อ 77 บัญญัติให้บทบัญญัติต่าง ๆ ในตั๋วแลกเงินมาใช้บังคับกับตั๋วสัญญาใช้เงินโดยอนุโลม ซึ่งรวมถึงบทบัญญัติเรื่องการทำคำคัดค้านเมื่อตั๋วเงินขาดความเชื่อถือด้วย

ส่วน Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes นี้ใช้บังคับกับทั้งตั๋วแลกเงินและตั๋วสัญญาใช้เงิน

ดังนั้นในกรณีตั๋วสัญญาใช้เงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่ใช้เงิน ผู้ทรงก็ต้องทำคำคัดค้านการไม่ใช้เงินเช่นเดียวกับตั๋วแลกเงิน

3.5.3 กรณีที่ต้องทำคำคัดค้าน

3.5.3.1 ประเภทของคำคัดค้าน

- (1) คำคัดค้านการไม่รับรอง
- (2) คำคัดค้านการใช้เงิน

อนุสัญญาฯ ทั้งสองฉบับต่างก็วางหลักให้ผู้ทรงต้องทำคำคัดค้านเมื่อตั๋วเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

3.5.3.2 กำหนดเวลาทำคำตัดค้ำ

ข้อ 44 แห่ง Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes ได้วางหลักเกี่ยวกับกำหนดเวลาทำคำตัดค้ำไว้ดังต่อไปนี้

- (1) คำตัดค้ำการไม่รับรองต้องทำภายในกำหนดเวลาที่กำหนดให้ยื่นตั๋วให้รับรอง
- (2) คำตัดค้ำการไม่ใช้เงินในกรณีที่เป็นตั๋วที่ให้ใช้เงินในวันวันหนึ่งที่กำหนดไว้หรือเป็นตั๋วที่ให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้นับแต่วันที่ลงในตัวนั้น หรือตั๋วที่ให้ใช้เงินเมื่อได้เห็น ต้องทำคำตัดค้ำภายในวันที่ต้องจ่ายเงินตามตั๋วหรือภายในสองวันทำการถัดไป
- (3) คำตัดค้ำการไม่ใช้เงินในกรณีที่เป็นตั๋วที่จ่ายเมื่อได้เห็น จะต้องทำภายในไต่เงื่อนเวลาที่ระบุไว้ในเรื่องการทำคำตัดค้ำการไม่รับรอง คือ ภายในกำหนดเวลาที่กำหนดให้ยื่นตั๋วให้รับรอง

ส่วนข้อ 61 แห่ง Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes ได้วางหลักในเรื่องกำหนดเวลาทำคำตัดค้ำต่างออกไป กล่าวคือ ในกรณีที่ตั๋วเงินขาดความเชื่อถือเพราะไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน ต้องทำคำตัดค้ำในวันที่ซึ่งตราสารนั้นไม่ได้รับความเชื่อถือหรือภายในวันหนึ่งวันใดใน 4 วันทำการถัดจากนั้น

3.5.3.3 สถานที่ทำคำตัดค้ำ

แม้ Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes ไม่ได้บัญญัติในเรื่องสถานที่ที่ต้องทำคำตัดค้ำไว้ แต่ Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes ก็ได้บัญญัติไว้ในข้อ 60 (1) ว่า คำตัดค้ำต้องทำขึ้น ณ สถานที่ที่ตั๋วเงินนั้นขาดความเชื่อถือ

3.5.3.4 เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำตัดค้ำ

Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes มิได้กำหนดว่าบุคคลใดเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการทำคำตัดค้ำ ส่วน Convention on International Bills of Exchange and International

Promissory Notes ก็เช่นกัน จะกำหนดแต่เพียงว่าคำตัดค้ำให้ลงลายมือชื่อโดยบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจให้ทำ แต่มิได้ระบุไว้ชัดเจนว่าหมายถึงบุคคลใด

3.5.3.5 แบบและวิธีการทำคำตัดค้ำ

Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes มิได้กำหนดว่าการทำคำตัดค้ำควรจะต้องมีแบบและวิธีการทำอย่างไร แต่ใน Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes ได้กำหนดไว้ในข้อ 60 ว่า คำตัดค้ำจะต้องลงวันที่ที่ทำการตัดค้ำและลงลายมือชื่อของบุคคลผู้ได้รับมอบอำนาจให้ทำ และจะต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลที่ร้องขอให้ตัดค้ำตัวเงิน
- (2) สถานที่ทำการตัดค้ำ และ
- (3) การทวงถามที่ทำได้ และคำตอบที่ให้ไว้ (หากมี) หรือข้อเท็จจริงที่ว่าไม่สามารถหาตัวผู้จ่ายหรือผู้รับรองหรือผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

คำตัดค้ำอาจกระทำบนตัวเงินนั้นเองหรือบนใบประจำต่อ หรือจะทำเป็นเอกสารแยกต่างหากก็ได้ แต่จะต้องระบุถึงประเภทของตัวเงินที่ขาดความเชื่อถือไว้อย่างชัดเจน

หากมิได้กำหนดไว้ในตัวเงินว่าจะต้องทำการตัดค้ำ การทำการตัดค้ำอาจทำได้โดยการจดแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรบนตัวเงิน ลงลายมือชื่อและวันที่โดยผู้จ่ายหรือผู้รับรอง ผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน หรือในกรณีที่ตัวเงินกำหนดให้มีมูลค่าแน่นอนตามบุคคลที่ระบุชื่อเพื่อการใช้เงินก็ให้กระทำโดยบุคคลที่ระบุชื่อนั้น เหตุที่ต้องมีการจดแจ้งก็เพื่อให้มีผลว่าได้มีการปฏิเสธการรับรองหรือการใช้เงินแล้ว ซึ่งการจดแจ้งนี้เป็นการตัดค้ำเพื่อวัตถุประสงค์ตามอนุสัญญานี้

3.5.3.6 ผลของการไม่ทำการตัดค้ำ

ข้อ 53 แห่ง Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes กำหนดว่า เมื่อพ้นกำหนดเวลาทำการตัดค้ำการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงินแล้ว ผู้ทรงตัวเงินสิ้นสิทธิไล่เบี้ยผู้สั่งจ่าย ผู้สลักหลังและคู่สัญญาคนอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบตามตัวเงิน เว้นแต่ผู้รับรอง

ส่วนข้อ 63 แห่ง Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes ก็บัญญัติในทำนองเดียวกัน แต่จะบัญญัติไว้ชัดเจนกว่า ดังนี้

- (1) ถ้าตั๋วเงินซึ่งต้องทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือการไม่ใช้เงินนั้นมิได้คัดค้านโดยถูกต้อง ผู้สั่งจ่าย ผู้สลักหลัง และผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าวไม่ต้องรับผิดชอบตามตั๋วเงินนั้น
- (2) การละเลยไม่คัดค้านตั๋วเงินยอมไม่ปลดเปลื้องผู้รับรอง ผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน และผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าว หรือผู้ค้าประกันของผู้จ่าย จากความรับผิดชอบตามตั๋วเงินนั้น

3.5.3.7 เหตุจำเป็นที่ไม่สามารถทำคำคัดค้านได้

มีข้อพิงสังเกตุว่า อนุสัญญาทั้งสองฉบับต่างก็บัญญัติถึงเหตุจำเป็นที่ไม่สามารถทำคำคัดค้านได้ในทำนองเดียวกัน จะต่างกันก็เพียงถ้อยคำที่ใช้ กล่าวคือ บทบัญญัติในข้อ 54 แห่ง Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes ใช้คำว่า "เหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้" (insurmountable obstacle) ส่วนข้อ 63 แห่ง Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes ใช้คำว่า "พฤติการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ทรง" (circumstances which are beyond the control of the holder) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ในกรณีที่ไม่สามารถทำคำคัดค้านได้ภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้เพราะมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ หรือเพราะพฤติการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ทรงเกิดขึ้น ก็ให้ขยายกำหนดเวลาดังกล่าวออกไปได้

เมื่อเหตุจำเป็นหรือพฤติการณ์ดังกล่าวสิ้นสุดลงแล้ว ผู้ทรงต้องยื่นตั๋วเงินให้รับรองหรือใช้เงินโดยไม่ชักช้า และถ้าจำเป็นก็ทำคำคัดค้านขึ้น

หากเหตุจำเป็นหรือพฤติการณ์ดังกล่าวยังคงมีอยู่ต่อไปจนเป็นเวลากว่าสามสิบวัน ภายหลังตัวถึงกำหนด ก็เป็นอันไม่ต้องทำคำคัดค้านอีกต่อไป

3.5.4 กรณีที่ไม่ต้องทำคำคัดค้าน

Convention Providing a Uniform Law for Bills of Exchange and Promissory Notes ข้อ 46 กำหนดว่า ผู้สั่งจ่าย ผู้สลักหลัง หรือผู้รับอาวัลอาจลงข้อกำหนด "ไม่ต้องทำคำคัดค้าน" หรือข้อความอื่นใดในทำนองเดียวกันลงบนตั๋วเงินพร้อมทั้งลงลายมือชื่อก็ได้ ถือว่าบุคคลดังกล่าวยอมปลดเปลื้องผู้ทรงจากการทำคำคัดค้านการไม่รับรองหรือไม่ใช้เงิน

ข้อกำหนดดังกล่าว หากผู้สั่งจ่ายเป็นผู้เขียน ก็ย่อมเป็นผลผูกพันคู่สัญญาทั้งปวงที่ได้ลงลายมือชื่อในตั๋วเงินนั้น แต่หากผู้สลักหลังหรือผู้รับอาวัลคนใดเป็นผู้เขียน ก็ย่อมผูกพันเฉพาะผู้ที่เขียนเท่านั้น

ส่วน Convention on International Bills of Exchange and International Promissory Notes ข้อ 62 ก็กำหนดไว้คล้าย ๆ กัน มีบางประเด็นที่ต่างไปบ้าง กล่าวคือ การทำคำคัดค้านเป็นอันไม่ต้องกระทำ ถ้า

(1) ผู้สั่งจ่าย ผู้สลักหลัง หรือผู้ค้าประกัน ได้ยกเว้นการทำคำคัดค้านไว้โดยชัดแจ้ง การยกเว้นเช่นว่า

(ก) ย่อมผูกพันคู่สัญญาทั้งปวง และย่อมเป็นประโยชน์แก่ผู้ทรงใด ๆ หากการยกเว้นนั้นได้ระบุไว้ในตั๋วเงินโดยผู้สั่งจ่าย

(ข) ย่อมผูกพันเฉพาะคู่สัญญานั้น แต่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ทรงใด ๆ หากการยกเว้นนั้นได้ระบุไว้ในตั๋วเงินโดยคู่สัญญาอื่นนอกจากผู้สั่งจ่าย

(ค) ย่อมผูกพันเฉพาะคู่สัญญาที่กระทำการยกเว้นนั้น และจะเป็นประโยชน์เฉพาะแก่ผู้ทรงที่ได้รับการยกเว้น หากการยกเว้นนั้นมิได้ระบุไว้ในตั๋วเงิน

(2) ในส่วนของผู้สั่งจ่ายตัวแลกเงิน ถ้าผู้สั่งจ่ายและผู้จ่ายหรือผู้รับรองเป็นบุคคลคนเดียวกัน

(3) การยื่นตั๋วให้รับรองหรือให้ใช้เงินที่ไม่ต้องกระทำตามข้อ 52 หรือวรรค (2) ของข้อ 56 ซึ่งได้แก่กรณีต่าง ๆ ต่อไปนี้

(ก) กรณีที่ไม่ต้องยื่นตัวให้รับรอง

- ตัวแลกเงินที่กำหนดให้ใช้เงินในวันใดวันหนึ่งที่กำหนดไว้ซึ่งไม่สามารถยื่นให้รับรองได้ก่อนหรือในวันที่ถึงกำหนด หรือตัวแลกเงินที่กำหนดให้ใช้เงินเมื่อสิ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้นับแต่ได้เห็นซึ่งไม่สามารถยื่นให้รับรองได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ลงในตัวแลกเงินเพราะเหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้ทรงและผู้ทรงไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

(ข) กรณีที่ไม่ต้องยื่นตัวให้ใช้เงิน

- ผู้ส่งจ่าย ผู้สลักหลัง หรือผู้ค้ำประกัน ได้ยกเว้นโดยชัดแจ้งว่าไม่ต้องยื่นตัวให้ใช้เงิน

- ไม่มีสถานที่ที่จะต้องยื่นตัวให้ใช้เงิน

(ค) กรณีที่ไม่ต้องยื่นตัวให้รับรองและให้ใช้เงิน

- ผู้จ่าย หรือผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินไม่มีอำนาจที่จะจัดการทรัพย์สินของตนอย่างอิสระต่อไป เพราะเหตุที่มีหนี้สินพันตัว หรือเป็นบุคคลสมมติ หรือเป็นบุคคลที่ไม่มีความสามารถในการชำระเงิน

- ถ้าผู้จ่าย หรือผู้ออกตั๋วสัญญาใช้เงินเป็นบริษัท ห้างหุ้นส่วน สมาคม หรือองค์กรอื่นตามกฎหมายซึ่งได้เลิกกิจการไปแล้ว